STASYS YLA

PARAPIJA

KAUNAS, 1940

Parapijos reikšmė krikščioniškosios dvasios restauracijoje

1. Parapijos vieta krikščioniškosios dvasios gaivinime

Žmonijos atkrikščioninimo procesas turi vykti tais pačiais etapais, kokiais vyko josios nukrikščionėjimas. O šis pastarasis, kaip žinoma, vyko visų pirma nusigrįžimu nuo Bažnyčios (los von Kirche), toliau, nutolimu nuo Kristaus (los von Chistus) ir pagaliau atitrūkimu nuo Dievo (los von Gott). Net pačios krikščionybės dvasios dekadensas ėjo krikščioniškojo gyvenimo atsiejimu nuo Bažnyčios, nuo išvidinio jos gyvenimo, toliau išjungimu Kristaus iš religinio gyvenimo centro ir nuslydimu į periferinius, nuo centro (Kristaus) atsijusius dalykus (įvairius antrinius pamaldumus) ir pagaliau krikščioniškojo gyvenimo atribojimu nuo antgamtybės apskritai ir pasinešimu natūralizmo kryptimi. Taigi, siekiant atnaujinti krikščioniškąją dvasią, atrodo, nėra kito kelio, kaip grįžti atgal prie Bažnyčios, prie išvidinio jos suvokimo ir net įsijungimo į organišką-jį jos gyvenimą, priartėjant vėl prie Kristaus, Jį pastatant krikščioniškojo pamaldumo ir gyvenimo centre, pagaliau atstatyti ryšius su triasmeniu Dievu, kaip svarbiausiu žmogiškosios egzistencijos pagrindu ir galutiniu žmogaus ir žmonijos gyvenimo tikslu. Tuo būdu žmogaus ir žmonijos atkrikščioninimo procese gali būti ryškūs tie trys momentai: ecclesiacentrizmas christocentrizmas ir teocentrizmas.

Nors teocentrizmo momentas krikščioniškajame gyvenime yra svarbiausias, nes, nepastačius Dievo žmogaus gyvenimo centru, neįmanomas joks krikščioniškai suprastas dvasios gyvenimas, tačiau tam pasiekti reikalingas christocentrizmas, o šiam pastarajam realizuoti būtinas ecclesiacentrizmas. Vadinas, nors krikščioniškosios dvasios atnaujinimas nėra galimas be įsijungimo į dievybę, tačiau šitas įsijungimas tėra galimas tik įsikorporavus į Kristų, o įsikorporuoti į Kristų nėra galima kitaip, kaip per Bažnyčią. Taigi per Bažnyčią, jos teikiamą krikštą mes įsikorporuojame į Kristų, ir per kitų sakramentų vartojimą mes palaikome glaudžią vienybę su Kristumi, o būdami vienybėje su

Kristumi, tarsi vynmedžio šakelės su kamienu, mes palaikome vienybę ir su triasmeniu Dievu, nes Kristus ir Tėvas su šv. Dvasia yra viena.

Taigi krikščioniškojo atgimimo procese, kaip matoma, pirmuoju etapu eina bažnyčioscentrizmas. Tačiau tuo anaiptol nenustumiama į antraeilę vietą nei christocentrizmas, nei teocentrizmas. Mat, visi šie etapai yra glaudžiai tarp savęs susiję; dar daugiau, jie glūdi vienas kitame: ecclesiacentrizme glūdi christocentrizmas, o šiame pastarajame teocentrizmas [1]). Bažnyčia, suprasta išvidiniu būdu, yra juk ne kas kita, kaip mistinis Kristaus Kūnas, taigi, pats Kristus, o Kristus, kaip Jis pats sako, yra viena su Tėvu ir šventąja Dvasia. Tuo būdu, įsijungus į Bažnyčią ir palaikant su ja vienybę, tuo pačiu jau įsijungiama-įsikorporuojama į Kristų ir palaikoma su juo vienybė, o esant vienybėje su Kristumi tuo pačiu esama vienybėje ir su triasmeniu Dievu.

Tuo būdu krikščioniškosios dvasios restauracijos procesą galima būtų išreikšti šia formule: per Bažnyčią, jos vidujinį gyvenimą — liturgiją (sakramentus, mišias), jos saugomąjį ir skelbiamąjį Dievo žodį, per jos vadovaujamąjį ir valdomąjį veikimą į Kristų, o „per Kristų mūsų Viešpatį" (kaip nuolat pabrėžiama ir mūsų maldose) į Tėvą ir Triasmenį Dievą.

Jeigu dabar liesti parapiją, tai jos vaidmuo šiame krikščioniškosios dvasios restauracijos procese atitinka pačios Bažnyčios vaidmeniui. Būdama, kaip toliau pamatysime, mažoji Bažnyčia arba Bažnyčios mikrokosmas, turįs tą pačią struktūrą, funkcijas ir gyvenimą, parapija net negali vaidinti kitokį vaidmenį, kokį vaidina pati Bažnyčia. Dar daugiau, per parapiją, kaip realiausią Bažnyčios pasireiškimą žmonėms, kaip tiktai ir vyksta įsijungimas į pačią Bažnyčią, o tuo pačiu į Kristų ir Trejybę. Tuo budu kaip Bažnyčia apskritai, taip parapija realiai tampa pirmasis krikščioniškojo atnaujinimo etapas-veiksnys. Kaip tik dėl to aukščiau mūsų išreikštą krikščioniškosios dvasios restauracijos proceso formulę galima būtų ir šitaip išreikšti: per parapiją, (suprantama idealią), per jos pašventinamąjį (liturginį, sakramentinį), mokomąjį (Dievo žodžio skelbimo—krikščioniškojo mokymo) ir vadovaujamąjį bei valdomąjį veikimą į Kristų, o per Kristų į Trejybę.

---

[1]) Plg. Linus Bopp, Zeitstil der Seelsorge, Freiburg i. Br. 1934, 50 psl. ir tol.; Karl Adam, Katalikybės esmė (liet. vert.), Kaunas, 63, 67 ir 80 p.

2. Parapija, kaip svarbiausias krikščioniškosios dvasios restauracijos veiksnys

Jeigu kalbėti apie įsijungimo į Bažnyčią—Kristų —Trejybę, kaip reikiamai suprastos krikščioniškosios dvasios restauracijos, būdą, tai tenka pastebėti, kad tai nėra asmeninis, individualus įsijungimas, bet socialus, bendruomeninis. Tiesa, reikia sutikti, kad „žmogiškojo asmens autonomija, kaip laisvės išdava, reikalauja iš mūsų šiame dideliame darbe asmeninių pastangų. Nes Dievas, sukūręs mus be mūsų, vis dėlto neišgano be mūsų! Tačiau šis darbas, pagal Kristaus požiūrį, negali būti izoliuotas darbas, į kurį žmogus mestųsi savo asmeninėmis pajėgomis ir tik savo vieno labui, be rūpesčio kitais. Žmogiškasis išganymas tiek savo sukcesyvinėje realizacijoje, tiek ir principalinėje restauracijoje yra socialus darbas... Taigi, mūsų išganymo darbe dieviškasis planas nėra nustatęs tai, kad žemėje tebūtų tik izoliuoti garbintojai, einą Dievop kiekvienas savu keliu. Kristus norėjo visų tikinčiųjų tarpe realizuoti vienybę pagal dieviškosios vienybės modelį: „Tėve, padaryk, kad jie būtų viena, kaip mes esame viena!“ Ši vienybė, pagal paties Kristaus valią įvyksta susitelkus visiems apie apaštalų įpėdinius, arba tuos, kurie juos pavaduoja, būtent — vyskupus ir kunigus-klebonus. Štai kodėl reikalingas parapijos gyvenimas... Kristaus Bažnyčioje individams nėra kito normalaus krikšioniškojo gyvenimo, kaip parapijos gyvenimas“ [1]). „Parapijinė ir liturginė dvasia buvo (ir Bažnyčios praeityje) intymiai sujungtos skleidimui tikrosios krikščioniškosios dvasios, kuri tryško iš visų tikinčiųjų aktyvaus dalyvavimo bendroje ir iškilmingoje Bažnyčios maldoje“ [2]).

Parapijos vaidmenį krikščioniškosios dvasios atnaujinimo darbe itin gražiai išreiškia Dijono vysk. Landrieux savo ganytojiškuose laiškuose. „Katalikai, kurie ieško Dievo — Tėvo, esančio danguje“, sako jis, „turi tiesti rankas į šv. motiną Bažnyčią, esančią žemėje su mumis ir dėl mūsų, lydinčią mus ir palaikančią atpirkimo keliuose, į kuriuos mes įžengiame per parapiją, o iš jų išklydę, iš naujo į juos įsijungiame parapijo-

---

[1]) Vysk. P. Ladeuze, Louvain'o un-to rektorius, Le „pourquoi“ de la vie paroissiale: „Cours et conférences des Semaines Liturgiques“, IV t.— „La Paroisse“, Louvain 1926 m. 47, 49 ir 50 psl.

[2]) L. Beauduin O. S. B., L'esprit paroissial dans la Tradition, ten pat, 31 psl.

je" [1]). Parapija jam yra tarsi mažoji krikščionybė, kurią atnaujinus galima atnaujinti ir „didžiąją krikščionybę", tariant, visą krikščioniškąjį pasaulį [2]). „Tik šiame (parapijos) plane ir šioje (parapijos) dvasioje mes turime suprasti (krikščioniškojo) atnaujinimo darbą" [3]). Kitoje vietoje jis vėl pastebi, kad aukščiausias krikščioniškojo atnaujinimo darbas praktiškai tėra galimas tik šių dviejų objektyvų, būtent—šeimos ir parapijos reginyje[4]).

Kodėl šalia parapijos vysk. Landrieux dar mini šeimą, ir kodėl tik šioms dviems institucijoms jis skiria išskirtinį vaidmenį krikščioniškosios dvasios atnaujinimo darbe? Jau savo kilme jos yra ankstybesnės už eilę kitų visuomeninių institucijų. Pirmoji ne tik už mokyklą, organizacijas, profesijas, bet net už pačią valstybę, o antroji — tiek pat sena kaip ir krikščionybė, o daugelyje kraštų senesnė net už oficialų krikščionybės įsigalėjimą juose. Tačiau ne čia glūdi šių institucijų ypatingoji reikšmė. Taip pat ir ne tame, kad tiek su viena, tiek ir su antra asmuo ir įvairios kitos visuomeninės institucijos labiausiai ir ilgiausiai būna surištos. Ypatingas jųjų vaidmuo krikščioniškosios dvasios atnaujinimo ir palaikymo akcijoje glūdi jųjų gamtiniame ir antgamtiniame charakteryje ir galioje apimti visą žmogų ir net visą visuomenę (bent ta prasme, kad jos yra pagrindiniai visos visuomenės narveliai) ir veikti į juos išvidiniausiu būdu. Kitos visuomeninės institucijos, kaip mokykla, organizacija, profesija, valstybė paliečia žmogų ir visuomenę tik tam tikram laikui ir tam tikrais atžvilgiais.

Jeigu lyginti dabar šeimą ir parapiją, tai šios pastarosios vaidmuo krikščioniškosios dvasios atnaujinime, atrodo, gali būti didesnis už pirmosios vaidmenį. Kadangi parapija apima ir pačias šeimas, net dar daugiau: ji pirmon eilėn susideda iš šeimų, o ne iš individų, tad ji gali nulemti net jųjų (šeimų) dvasinio gyvenimo kryptį. Parapija, be to, būdama realiausia organizacijų veikimo ir profesinių bei klasinių grupių pasireiškimo bazė, o taip pat dvasinis ryšys, jungiąs mokyklas per besilankantį į jąsias parapijos vadą-kunigą ir besilankančius į parapijos bažnyčią mokytojus ir mokinius, gali labai daug padaryti krikščioniškosios dvasios pažadinimui ir organizacijose, profesijose ir mokyklose.

---

[1]) La Paroisse, Marseille 1929, 70 p.
[2]) Plg. ten pat, 16 psl.
[3]) Ten pat, 70 psl.
[4]) Ten pat, 15 psl.

PIRMAS SKYRIUS

IDEALINĖ PARAPIJOS ESMĖ

I Idealinės parapijos supratimas

Iš idealo mes gyvename daugiau, negu paprastai manome. Kaip individas, taip ir bendruomenė (šiuo atveju parapija) turi turėti savo idealą, kuris tarsi žvaigždė vadovė vestų ją į tobulybės viršūnes.

Suprantama, kaip kiekvienas idealas, taip ir parapijos idealas nebus galutinai pasiekiamas. Tačiau jį žinant ir jo siekiant galima juk žingsnis po žingsnio prie jo artėti. Šitame idealo siekime pagaliau gali glūdėti ir parapijos gyvumo bei dinamizmo paslaptis.

Sprendžiant idealinės parapijos esmės problemą svarbūs gali būti šie klausimai: idealinės parapijos pagrindas, struktūra, veikimas ir gyvenimas

1. Idealinės parapijos pagrindas

Idealinę parapijos esmę sudaro josios prigimtis, o šios pastarosios pagrindu eina Bažnyčia. Bažnyčia, kaip sako kan. J. Vaudon, telpa parapijoj visoje savo visumoje kaip augalas grūde. Parapijoj, kaip ir Bažnyčioje, yra tie patys pašvęstieji organai: dieviškasis šefas Jėzus Kristus, hierarchija, reprezentuojama kunigų, kurie yra pažadėję klusnumą vyskupui, esančiam vienybėje su popiežium, tie patys sakramentai, pradedant krikštu ir baigiant paskutiniu patepimu; ta pati Evangelija ir tas pats tikinčiųjų susirinkimas (ecclesia). Taigi parapija yra ne kas kita, kaip Bažnyčia, esanti su mumis ir mūsų tarpe, kad mus apšviestų, guostų, pakeltų ir vestų keliu, vedančiu į dangų[1])

Suprantama, parapija nėra ir negali būti tolygi Bažnyčiai visoje jos pilnumoje. Ji tik reprezentuoja Bažnyčią ir reprezentuoja, sakytume, miniatiūriškai: ji yra microcosmus Ecclesiae, quasi ecclesiola. Tačiau antra vertus, ji reprezentuoja Bažnyčią ne simboliškai, o realiai. Vadinas, parapija nėra tik Bažnyčios paveikslas ar simbolis, bet realus jos išreiškimas.

---

[1]) Plg. J. Vaudon, La Paroisse, I t., Paris 1911, 4—5 psl.

Šitas tad realus, nors ir miniatiūrinis Bažnyčios išreiškimas, reprezentavimas parapijoje, kaip tiktai ir sudaro parapijos idealą.

Sprendžiant parapijos idealo klausimą vis dėlto dar iškyla pačios Bažnyčios supratimo klausimas. Mat, nuo vienokio ar kitokio šios pastarosios supratimo, pareina ir paties parapijos idealo supratimas. Nesileisdami čia į platesnį Bažnyčios supratimo analizavimą, mes tenkinamės konstatavę tai, kad Bažnyčia nėra tik teisinė organizacija, turinti išorinę struktūrą, administracines funkcijas ir juridinio asmens teises. Ji yra ir mistinis Kristaus kūnas, dieviškasis organizmas, turįs organinę savo struktūrą — net savo „sielą" ir „kūną" — ypatingas organizmines funkcijas ir gyvą gyvenimą. Tačiau apskritai su Sebastijonu Tromp S. J. galima pasakyti, kad „Ecclesia visibilis iuridice organizata et Ecclesia mystice a Spiritu Christi vivificata, non sunt res materialiter diversae, sed res una, considerata ex duplici respectu, sicut et homo animalis et racionalis non est duplex aliqua creatura, sed unum quid cum respectu tamen duplici[1]).

Kaip tik dėl to ir parapijos idealas nėra tiktai Bažnyčia, kaip teisinė organizacija, kaip tai seniau, išeinant daugiau iš teisinio Bažnyčios supratimo, buvo pabrėžiama, bet ir kaip mistinis Kristaus Kūnas ir tai pirmon eilėn kaip šis pastarasis.

Bandymai parapijos idealą išreikšti kitomis sąvokomis, sakysime, Cristus totus, bendruomeninė šeima ir p., dalyko esmės nepakeičia; Christus totus sąvoka yra juk tolygi sąvokai Christus mysticus, kuris juk atitinka Bažnyčios, kaip mistinio Kristaus kūno sąvokai. Bendruomeninės šeimos sąvoka sudaryta taip pat iš Bažnyčios, kaip bendruomenės — mistinio Kristaus kūno sąvokos ir būtent — norint daugiau užakcentuoti tai, kad parapijos idealas nėra Bažnyčia tiktai, kaip teisinė bei bendruomeninė organizacija. Taigi, nežiūrint bandymų parapijos idealą išreikšti kitais vardais, savo esmėje jis palieka tas pats, būtent — Bažnyčia, kaip mistinis Kristaus kūnas[2]) ir kaip teisinė organizacija.

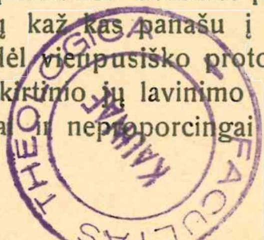
[1]) Actio catholica in Corpore Christi, Roma 1936, 10—11 psl.

[2]) Norintiems plačiau susipažinti su mistinio Kristaus Kūno ideja, kuri šiandien ne tik teologijoje apskritai, bet ir visame krikščioniškame gyvenime darosi dominuojanti, patartume pasiskaityti šiuos autorius: E. Mersch S. J. Le Corps Mystique, I—II tt., Bruxelles 1936 (kapitalinis veikalas); Fr. Jürgensmeier, Der Mystische Leib Christi, Paderborn 1936; J. Anger, La doctrine du Corps Mystiquc de J. C. d'après les principes de la Théologie de St. Thomas, Paris 1934; C. Feckes, Das Mysterium der heiligen Kirche, Paderborn 1936.

2. Idealinė parapijos struktūra (sąranga)

Parapija, būdama Bažnyčios mikrokosmas, pirmon eilėn turi išreikšti savyje šios pastarosios struktūrą. Kaip dvasinę Bažnyčios struktūrą, josios vitalinį gyvybės pradą — vadinamą Bažnyčios sielą sudaro Tiesa, Malonė ir dieviškoji Tvarka bei Įstatymas, taip ta pati Tiesa, Malonė ir Tvarka bei Įstatymas turi sudaryti ir parapijos vitalinį gyvybės pradą — josios sielą. Suprantama, šita Tiesa, Malonė ir Tvarka bei Įstatymas čia imama ne bet kokia prasme, o tik kaip Kristaus atneštoji tiesa, Jo grąžinta (kitados prarasta) malonė ir Jo duota tvarka ir įstatymas. Kadangi, be to, šitos tiesos, malonės ir tvarkos bei įstatymo tikslas vesti žmones į Kristų, o per Jį į triasmenį Dievą, tad visai tikslu jas pavadinti kristocentriškomis. Nedera užmiršti dar ir tai, kad Kristaus atneštoji tiesa yra skirta pažinimui, grąžintoji malonė — veikimui ir duotoji tvarka bei įstatymas — vykdymui, vadinas, aktyviam pasireiškimui, kaip tik dėl to jos tampa aktyviais vitaliniais Bažnyčios, o tuo pačiu ir parapijos pradais. Sakome, Bažnyčios ir parapijos dėlto, kad Tiesa, Malonė ir Tvarka bei Įstatymas yra skirti ne tiek individualiam, kiek bendruomeniškam pažinimui, pasisavinimui ir vykdymui.

Tiesa, Malonė ir Tvarka bei Įstatymas — tai trys galios bei momentai vieno ir to paties atpirkimo darbo, kurį atliko pats Kristus ir kurį pavedė vykdyti Bažnyčiai apskritai, o tuo pačiu ir mažajai bažnyčiai—parapijai. Tiesa, kaip žmoguje kad proto galia, nurodo, ką reikia daryti; be jos nebūtų žinomas tikrasis kelias į išganymą. Tačiau viena Tiesa vargiai nuvestų į tikslą, jeigu nebūtų Malonės, tarsi impulsų, jėgos padedančios pagal pažintąją Tiesą gyventi. Pagaliau net Tiesai vadovaujant ir Malonei skatinant, būtų dar neišvengiami išklydimai iš kelio, vedančio į išganymą, jeigu nebūtų Tvarkos bei Įstatymo, kuris išoriniu būdu normuotų gyvenimą. Taigi šitos trys parapijos „sielos“ galios yra taip organiškai tarp savęs susijusios, kad jos ir parapijos struktūroje neturėtų būti išskiriamos, viena nuo kitos atsiejamos, viena prieš kitą pastatomos. Bet koks didesnis vienų minėtų galių pervertinimas prieš kitas, mechaniškas jų paskirstymas bei išskyrimas galėtų pasireikšti dvasinės parapijos pusiausvyros sutrikdymu. Tai būtų kažkas panašu į tą žmogaus sielos būseną, kuri susidaro dėl vienpusiško proto galios, jausmu ar valios pervertinimo ir išskyrimo jų lavinimo bei vystymo. Kaip žmogus su vienpusiška ir neproporcingai išvysty-

tomis galiomis pasidaro be dvasinės pusiausviros — daugiau supranta, negu gali padaryti, arba daugiau veikia — daro, negu gali apsvarstyti ir suprasti, arba daugiau fantazuoja, negu svarsto ir veikia — taip be pusiausvyros pasidaro ir parapija, kurioje tiesos pažinimas yra atsietas nuo malonės veikimo ir disciplinos paisymo, arba naudojimasis malone yra nesurištas su tiesos pažinimu ir krikščioniškojo gyvenimo tvarkos vykdymu, arba šis pastarasis reiškiasi tik dėl tradicijos, vadinas, be sąryšio su tiesos ir disciplinos dėsnių pažinimu ir stiprinimusi malone.

Taigi ideali parapijos „sielos" struktūra laikoma tokia, kai Tiesa, Malonė ir krikščioniškojo gyvenimo disciplina bei Įstatymas yra kristocentriškai, aktyviai ir bendruomeniškai suvokiamos, proporcingai išvystytos ir sudaro tarpusavyje organišką vienybę.

Jei kalbėti dabar apie fizinę parapijos struktūrą, tai ji turi atitikti Bažnyčios fizinei struktūrai — vadinamam Bažnyčios kūnui. Kaip Bažnyčioje Kristus yra mistinė galva, o popiežius — regimoji, krikščionys — realieji sąnariai, o nekrikščionys — sakytume, sąnariai kandidatai, pati Bažnyčia — kūnas, taip parapijoje: jos mistinė galva — Kristus, o regimoji — klebonas, pati parapija — kūnas, parapijos bažnyčia (kaip kai kas dar prideda) — širdis, parapijiečiai (krikštytieji) formalieji, o nekrikštytieji — kitatikiai materialieji sąnariai.

Parapijos organizme turi reikštis reikiama atskirų organizmo dalių proporcija. Negali, sakysime, būti neproporcingai maža galva — mažas kunigų skaičius arba maža širdis — bažnyčia dideliame parapijos kūne, pavyzdžiui, 1 kunigas arba maža bažnytėlė 3—4—5000 parapijoje. Tokiai parapijai visuomet gręs anemija. Nei galva, nei širdis negalės vienodai aprūpinti dvasiniu maistu, šiluma, ar apskritai vienodai prižiūrėti visų organizmo dalių, o ypač esančių atokiau centro — periferijoje. Tokiose parapijos periferijose savaime ims reikštis dvasinis badas, atšalimas ir pakrikimas, o su tuo prasidės puvimas, gedimas, kuris gali privesti net visą parapijos organizmą prie mirties. Tokių reiškinių gana apsčiai galima jau pastebėti didelėse mūsų provincijos ir vadinamose mamutinio dydžio Europos didmiesčių parapijose. Atvirkščiai, neproporcingai didelė parapijos galva ir širdis mažame kūne, kaip, sakysime, vienas kunigas ir palyginti nemaža bažnyčia 500 sielų parapijoje, taip pat yra pavojinga. Tokia parapija gali būti pasmerkta dvasiniam neišsivystymui, nesubrendimui, nes jai truks pakankamai specializuotos

medžiagos: vaikų, jaunimo, vyrų, vargšų, be kurių nebus galima išvystyti nei specializuotos pastoracijos, nei katalikiškosios akcijos, nei labdarybės.

Be to, ir pats kunigas, neturėdamas pakankamai darbo ir kultūrinėms vertybėms (pav., knygoms, žurnalams) įsigyti reikiamų išteklių, ims sirgti dvasine anemija. Taip pat ir parapijos širdis-bažnytėlė, neproporcingai mažoje parapijoje turės skursti ir griūti. Šitie reiškiniai, sakysime, ypač ryškiai pastebimi per daug susmulkintose kai kuriose Prancūzijos parapijose.

Ideali parapijos organizmo dalių proporcija apskritai laikoma tokia, kai 1000—1500 sielų parapijoje yra vienas kunigas ir viena bažnyčia, o 2000—3000 — du kunigai ir didesnė viena bažnyčia arba dvi mažesnės (viena bažnyčia, kita koplyčia, suprantama, esanti tolimesniame nuo bažnyčios parapijos rajone) ir tt. Miestuose ši proporcija gali pasikeisti ta prasme, kad parapijos sielų skaičius gali būti žymiai didesnis, tačiau atitinkamai turi būt didesnis ir kunigų skaičius taip kad, sakysime, 6000—10000 sielų parapijoj turi būt 4—6 kunigai.

Toliau fizinėje parapijos struktūroje turi reikštis tas pats atskirų organizminių dalių tarpusavis santykis, koks jis yra Bažnyčioje. Kaip Bažnyčioje šis santykis išreiškiamas pagal principą vienybė daugybėje arba įvairume[1]), taip turėtų būti ir parapijoje. Būtų juk nenormalu, jeigu parapijos struktūroje tebūtų tik vieno tipo žmonės arba vienos rūšies institucijos bei visuomeniniai junginiai. Sunku, sakysime, būtų įsivaizduoti normalų parapijos organizmą be šeimų, be vaikų, be jaunimo, suaugėlių, be vyrų ir be moterų, be ūkininkų, darbininkų ar kitokių profesijų žmonių, be inteligentų ir jųjų amžiaus, lyties, profesijos, išsilavinimo, religinių, kultūrinių, visuomeninių, ekonominių junginių (brolijų, organizacijų, įmonių). Antra vertus, taip pat sunku įsivaizduoti normalų ir sveiką parapijos organizmą, kuriame šitie skirtingi vienetai, jų junginiai, institucijos tarp savęs pjautųsi, vieni kitiems kliudytų, kenktų, žodžiu, kurių tarpe nebūtų vienybės.

Taigi kaip Bažnyčioje, jos organų tarpe reiškiasi didžiausias funkcijų, gyvenimo uždavinių ir būsenų įvairumas, bet kartu ir nuostabi vienybė, kuri eina iš galvos — Kristaus (respekty-

---

[1]) „Sicut in uno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem actum habet: ita multi unum corpus sumus in Christo" (Rom. 12, 4); „Sicut corpus unum est, et membra habet multa; omnia autem membra corporis, cum sint multa, unum tamen corpus sunt" (1 Cor. 12, 12).

viai: Jo pavaduotojo - popiežiaus), taip panašiai įvairumas ir vienybė turi reikštis ir idealioj parapijoj. Kitaip sakant, ir idealioj parapijoj turi būti atskirų individualinių ir sutelktinių — kolektyvinių jos organizmo dalių (atskirų asmenų, šeimų, amžiaus, lyties, profesinių, išsilavinimo vienetų) įvairumas, tačiau kartu ir šių atskirų dalių tarpe turėtų reikštis glaudi, organiška vienybė, harmonija, kuri turi kilti iš to paties Kristaus (respektyviai: klebono), kaip parapijos galvos.

3. Idealinis parapijos veikimas

Parapijos idealas nebūtų pilnas, jei ideali tebūtų tik parapijos struktūra. Ideali parapijos struktūra tėra tik statiškoji parapijos idealo pusė. Norint, kad parapija būtų gyvas idealas reikia, kad ideali būtų ir jos dinaminė pusė — jos veikimas.

Parapijos veikimo idealas yra tobulas Bažnyčios veikimo išreiškimas. Kadangi į Bažnyčios veikimą įeina mokymo, pašventinimo, vadovavimo ir valdymo funkcijų vykdymas, tad idealus parapijos veikimas turi reikštis per idealų, tobulą šių funkcijų vykdymą. Bet klausimas, kas yra pačios minėtosios funkcijos? Mokymo funkcija — tai Dievo žodžio, dieviškosios apreiškimo Tiesos perteikimas ordinariniu ir ekstraordinariniu tos Tiesos skelbimu. Pašventinimo funkcija — tai Malonės perteikimas per sakramentus, kaip regimuosius malonei įgyti ženklus, per šv. mišias, kaip auką, per sakramentalijas, įvairias kitas pamaldas, laiminimus. Vadovavimo funkcija — tai sielų priežiūra bei apsauga (negatyviniu atžvilgiu) ir jųjų auklėjimas antgamtiniam gyvenimui (pozityviu atžvilgiu) visomis individualiomis ir sutelktinėmis — socialiomis religinės pedagogikos priemonėmis. Valdymo funkcija — tai tvarkymas ir vedimas į tikslą asmenų, jų grupių ir visos bendruomenės teisinėmis, administracinėmis priemonėmis (teise, parėdymais — įsakymais, nusistovėjusių papročių reikalavimais, nutarimų nuostatais).

Kitas klausimas, kaip turi reikštis aukščiau minėtų funkcijų vykdymas, kad jis būtų idealus? Svarbiausia yra tai, kad jis būtų kristocentriškas, aktyvus, bendruomeniškas. Kristus yra ne tik parapijos organizmo galva. Jis turi būti ir gyvybinė to organizmo funkcijonavimo priežastis. Kristus pats pasakė esąs tiesa, kelias ir gyvenimas. Jei taip, tai mokymas turi ir vesti į Jį, kaip aukščiausią tiesą, pašventinimas turi semti gyvybę

iš Jo, kaip aukščiausio gyvybės šaltinio, vadovavimas ir valdymas turi remtis Juo, kaip vieninteliu keliu į galutinį tikslą. Detaliau kalbant, mokymas turi labiau koncentruotis apie Kristų. Senojo Testamento medžiaga turi patarnauti Kristui, kaip laukiamajam Mesijui iškelti, Naujasis Testamentas nušviesti Kristui, kaip atėjusiam Išganytojui, Bažnyčia ir jos gyvenimas — išryškinti mistiniam Kristui ir Jojo gyvenimui [1]). Pašventinimo funkcijų vykdyme taip pat daugiau turi išryškėti ne ritas, ne matomojo teikėjo asmuo, bet Kristus, kaip faktinasis šventintojas — malonės davėjas.

Kristocentriškumas turi dominuoti ir vadovavime: kunigas ne savo, bet Kristaus, kaip gerojo ganytojo, vardu turi vykdyti sielų globą, jų priežiūrą ir pozityvų jųjų auklėjimą. Net valdymas neturi remtis tik sausu paragrafu ar jojo vykdytojo — kunigo asmeniu, bet taip pat Kristumi, Jojo valia.

Kiti pagrindiniai idealaus parapijos funkcijonavimo bruožai — tai b e n d r u o m e n i š k u m a s i r a k t y v u m a s. Parapijos funkcijų dalyviai turi būt visi parapijos nariai, kaip kad visi Bažnyčios nariai yra jos funkcijų dalininkai. Dar daugiau, visi parapijos nariai turi dalyvauti minėtose funkcijose ne tik pasyviai, bet ir aktyviai. Tariant, jie ne tik turi būti mokomi, bet ir patys mokytis ir mokyti, nes visi tikintieji pašaukti būti Kristaus misijos tęsėjais ir apaštalais; ne tik pasyviai klausyti mišių, bet būti ir aktyviais jų dalyviais, juoba, kad mistinio Kristaus kūno nariai, — ne kaip atskiri asmenys, bet kaip bendruomenė (vadinas, visas kūnas su galva — Kristumi kartu) — yra ir mišių aukotojai; ne tik priimti sakramentus, bet juos ir teikti (atskirais atvėjais krikšto ir visuomet meterystės), ne tik būti vadovaujamais, bet ir vadovauti (tėvai vaikams, aukėtojai auklėtiniams, šeimininkai bei meisteriai tarnams—gizeliams, visuomeninių grupių vadai — vadovaujamiems ir t.t.); ne tik būti valdomais, bet ir patiems valdyti (kaip bažnyt. komitetų nariai, kaip valsčiaus tarybos nariai, organizacijų pirmininkai, šeimų tėvai). Parapijos, kaip mistinio Kristaus kūno nariai yra tarp savęs taip organiškai surišti, kad jie ir meldžiasi, ir laimi nuopelnų, ir daro permaldavimus ne tik už save asmeniškai, bet ir už kitus savo parapijos narius; net asmeninės atskiro nario nuodėmės nėra jo vieno reikalas: ir jos daugiau bei mažiau paliečia visą parapijos organizmą, jį pažeisdamos.

[1]) Detalizuotą kristocentriško mokymo—skelbimo planą galima rasti pas Fr. L a k n e r S. J.. Zentralobjekt der Theologie, Insbruck 1938, 31 p.

Šitas bendruomeniškumas ir aktyvumas stengiamasi pareikšti net išoriniu būdu bažnyčios pamaldose, būtent — visų bendru giedojimu, bendromis maldomis, mišių tekstų recitavimu pakaitomis su jas laikančiu kunigu; vadovavimo atsakomybės pasidalinimu su pasaulininkais organizacijose, šeimose, ir kitose institucijose; valdymo pareigų dalies perleidimu rinktiniams atstovams ir t. p.

Parapijos veikimo idealumui dar būtina organiška visų funkcijų vienybė arba jųjų koncentravimas, telkimas. Tiesa, šitą koncentravimą išvidiniu būdu jau atlieka kristocentriškas ir bendruomeniškas funkcijų vykdymas. Tačiau tos organiškos funkcijų vienybės pilnumui dar reikia išorinio jųjų koncentravimo, o tai tėra galima padaryti tik visų funkcijų telkimu apie vieną kurią svarbesniąją. Sakysime, sakramentų teikimas ir Dievo žodžio skelbimas stengiamasi koncentruoti apie mišias, kaip svarbiausį parapijos gyvenimo centrą. Taip tariant, stengiamasi, kad per mišias būtų ne tik sakomas pamokslas ir dalinama komunija, bet teikiami net sakramentai: moterystės, krikšto ir kiti, nekalbant jau apie kunigystę, kuri jau nuo seniau per mišias tebuvo teikiama. Kai mišios laikomos atskiroms specializuotoms (pagal amžių, lytį ir t. p.) grupėms ir kai joms pritaikomas pamokslas, tai prie mokymo ir pašventinimo funkcijų prisideda dar vadovavimo funkcijos koncentravimas mišiose.

Panašus visų funkcijų koncentravimas vyksta, sakysime, atgailos sakramento teikime; čia atliekamas ne tik nuodėmių atleidimo aktas, bet ir pamokymas, vadovavimas (ypač kai penitentas dažniau eina pas tą patį konfesarijų) ir net valdymas (cenzuros, rezervatai, dispensos ir t. p.). Visas funkcijas reikia jungti, kiek tai galima, ir kitų sakramentų, sakysime, moterystės, krikšto, sutvirtinimo, paskutinio patepimo teikime. Tariant, negalima tenkintis pliku sakramento ceremonijų atlikimu, perteikiant malonę ex opero operato. Reikia prieš tai, tuo metu ar po to tarti pamokymą, iškeliantį sakramentinio akto reikšmę, prasmę, nuteikiantį žmogų šio akto atlikimui; taip pat svarbu subjektyvus sakramentų teikėjo nusiteikimas, jo atsinešimas į aktą, žodžiu, opus operantis, kuris veikia auklėjančiai ar ne.

Mokymo funkciją vykdant už bažnyčios, sakysime, mokykloje, taip pat dera apie ją koncentruoti kitas funkcijas — pašventinimo (maldos, giesmės, palaiminimai), vadovavimo (duodant auklėjančių uždavinių), valdymo (vykdant krikščioniškojo gyvenimo drausmę).

Vadovavimo funkcijos vykdyme, ypač organizaciniame gyvenime, taip pat būtina junkti mokymas, pašventinimas ir valdymas. Šiuo atveju kitos funkcijos turi daugiau koncentruotis apie vadovavimo funkciją. Kitur (pav., Olandijoj) net paprasti susirinkimai baigiami kunigo trumpu žodeliu ir palaiminimu. Net valdymo, sakysime, parapijos administravimo funkcijų vykdyme dera atsižvelgti į kitų funkcijų reikalavimus. Negalima, pavyzdžiui, spręsti finansinių, statybinių ir kitų panašių parapijos reikalų taip, kad jie griautų tai, kas siekiama mokymu, auklėjimu, pašventinimu, tariant, jie negali žmonių papiktinti, juos suerzinti. Priešingai, ir teisiniai reikalai turi būt taip tvarkomi, kad jie rištų žmones į glaudesnę vienybę ir juos auklėtų.

4. Idealinis parapijos gyvenimas

Ideali parapijos struktūra ir idealus jos veikimas savaime jau turi vesti į idealų parapijos gyvenimą. Taip, ideali tiesa ir idealus jos perteikimas (mokymas) turi sukurti idealų parapijos t i k ė j i m ą; malonė ir idealus jos perteikimas (pašventinimas) turi įžiebti idealią parapijos m e i l ę, o idealus šv. mišių aukos šventimas — idealią parapijos a u k o s d v a s i ą; pagaliau ideali tvarka bei įstatymas ir idealus jųjų vykdymas (vadovavimas ir valdymas) turi suformuoti idealią parapijos v a l i ą ir krikščioniškojo gyvenimo c h a r a k t e r į.

Bet ką reiškia idealus parapijos tikėjimas, meilė ir valia? Idealus parapijos tikėjimas yra toks, kuris reiškiasi k r i s t o c e n t r i š k a i, s ą m o n i n g a i, b e n d r u o m e n i š k a i, tariant, kuris kyla iš Kristaus ir per Kristų veda į triasmenį Dievą, kurs pagrįstas tikėtinumo motyvais ir kurs visų parapijos narių bendromis formomis išpažįstamas. Ideali parapijos meilė yra tuomet, kai yra k r i s t o c e n t r i š k a, g y v a — v e i k l i ir b e n d r u o m e n i š k a, vadinas, kai parapijos narių tarpusavio ir jųjų su parapijos galva (klebonu) meilė išplaukia iš Kristaus meilės, kai ta meilė reiškiasi gyvai ir veikliai realiame gyvenime ir kai įgauna bendruomenines formas. Parapijos meilės bendruomeniškumas paprastai rišasi su aukos bendruomeniškumu. Tariant, meilės ryšių su Kristumi ir su kitais nariais tarpusavyje palaikymas reikalauja pakelti tam tikrų aukų — išsižadėti tam tikrų malonumų, kurių teiktų nesilaikymas Dekalogo ir Evangelijos, pernešti tam tikrų sunkumų šeimos, profesinio ir socialinio gyvenimo pareigos vykdant; tam tikrų aukų tenka pakelti ir rūpinantis savo bendruomenės neturtingais nariais bei vargšais.

Pagaliau ideali parapijos valia yra tokia, kuri pagrįsta Kristaus valia (kristocentriškumas), reiškiasi aktyviomis pastangomis sukurti tvirtą krikščionišką charakterį (aktyvumas) ir apsipavidalina bendruomeninėmis formomis, sakysime, visos parapijos vienybe (bendruomeniškumas). Kad parapijos valia būtu kristocentriška, reikia parapijiečių valią atremti ne į žmonių ar kunigo, kaip parapijos šefo, bet į Kristaus valią. Didžiausia sankcija už Dievo valios, išreikštos dekaloge ir evangelijose, vykdymą ar nevykdymą gali būti tik vienybės su Kristumi palaikymas (pasilikimas Jojo kūno nariu) arba tos vienybės netekimas (pasidarymas mirusiu Kristaus kūno nariu).

Taigi idealus parapijos gyvenimas bus galimas tik tuomet, kai jame reikšis kristocentriškas, aktyvus, bendruomeniškas tikėjimas, meilė ir valia, kilę iš kristocentriškos, veiklios ir bendruomeniškos tiesos, malonės, įstatymo ir tokio pat mokymo, pašventinimo ir vadovavimo bei valdymo. Kaip tik dėl to parapijos gyvenimo idealą galima laikyti, kaip naturalią idealios parapijos struktūros ir idealaus jos funkcijonavimo — veikimo išdavą, vaisių.

Šitas parapijos gyvenimo idealo priklausomumas nuo parapijos struktūros ir jos veikimo idealo, duoda galimybės iš pirmojo spręsti apie pastaruosius. Vadinas, pagal parapijos gyvenimo idealumo laipsnį galima spręsti ir apie jos struktūros, o ypač apie jos veikimo idealumą. Jeigu, sakysime, parapijos gyvenimas nesireiškia kristocentrišku, sąmoningu ir bendruomenišku tikėjimu, priešingai, tas tikėjimas yra dar labai tradicinis, subjektyvus, prietaringas, šaltas ir formalus, tai reikia manyti, kad parapijos mokymas perteikė apreikštąją tiesą ne visai tokią, kokia ji yra objektyviai arba ne visai tokiu būdu, sakysime, per aukštu stiliumi, negyvenimiškoje formoje, be ryšio su jos centru Kristumi taip, kad ją suprasti ir pritaikyti realiam gyvenimui tegalėjo tik labai retas žmogus. Net ir tuo atveju, kada parapijos tikėjimas darosi sąmoningas, gyvas, tačiau jis neįstengia apimti visos parapijos — visų parapijiečių, žodžiu, jis nėra bendras visiems, tai vėl galima manyti, kad parapijos mokymas tebuvo tik dalinis — teapėmė tik tuos, kurie patys lankė bažnyčią ar klausė tikybos pamokų mokyklose.

Panašiai, jeigu parapijos gyvenimas nesireiškia gyva, veiklia, kristocentriška ar bendruomeniška meile ir aukos dvasia arba priešingai, jeigu pavydas, kerštai, šmeižtai, skriaudos, kitų vargo neužjautimas, yra apvaldę visą ar dalį parapijos, tai yra ženklas, kad malonės — sakrametinis veikimas yra bergždžias. Ki-

taip tariant, kad pati malonė per mažai buvo vertinama arba jos perteikimas buvo taip nevykusiai organizuojamas, kad parapijiečiai ją pradėdavo naudotis *per vėlai* (kai spėja įsigyti nevykusių įpročių ir juose surambėti), naudojosi *per retai ir netinkamai* — nesąmoningai, formaliai.

Pagaliau jei parapijos gyvenime stinga vieningos valios ir tvirto krikščioniško gyvenimo karakterio, arba net priešingai — šeimose, tarp kaimynų skirtingos socialinės padėties žmonių, grupių, organizacijų apstu pykčio, nesutarimų ir ryšku patyžimas krikščioniško gyvenimo tvarkoje, tai reikia kaltinti per menku krikščioniškos gyvenimo tvarkos dėsnių, papročių, įstatymų vertinimu, nepakankamu įsigilinimu į individualių ir visuomeninių parapijos vienetų psichologinius skirtumus ir apskritai ne visai vykusiu vadovavimo ir valdymo būdu.

Vertinant parapijos gyvenimo idealumą, vis dėlto nereikia susidaryti ir iliuzijų. Negalima užmiršti to, kad idealūs parapijos gyvenimo vaisiai tegali pasireikšti tik per ilgesnį laiką.

Ideali parapija, kaip ir pati Bažnyčia, turi būt imama ir vertinama visumoje. Kaip Bažnyčioje idealas dar nėra ideali jos struktūra, bet žiūrima, kad idealus būtų veikimas ir idealių laukiama veikimo vaisių realiame gyvenime, taip ir parapijoje.